

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni učitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 21.

Ljubljana, 1. listopada 1890.

XXX. leto.

Vsebina: Iz deželnega zbora kranjskega. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Književnost. — Vprašanja in odgovori. — Naši dopisi: Iz krškega okraja. — Loški Potok. — Iz Ljubljane. — Društven vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Iz deželnega zbora kranjskega.

V seji deželnega zbora dne 24. t. m. se je obravnaval zakon o reguliranji učiteljskih plač. V imeni finančnega odseka je imel poročati poslanec Klun, a ker je bila že v odseku nejedinstvenost glede § 6., ki določuje desetletnice za učitelje IV. plačilne vrste na jednorazrednicah, odklonil je poročilo in je poročal poslanec dr. Vošnjak. To poročilo se glasi:

Slavni deželni zbor!

V lanskem zasedanji sklenjeni zakon glede uravnave učiteljskih plač po javnih ljudskih šolah ni dobil Najvišjega potrjenja. Kakor je razvidno iz poročila deželnega odbora, s katerim slavnemu deželnemu zboru o tej zadevi predlaga nov načrt dotičnega zakona, spodtikala se je učna uprava nad določbami §§ 3 in 6, ki določujeta pravice deželnega odbora pri razvrstitvi učiteljskih služb v plačilne vrste in pri priznavanju osebnih doklad. Učna uprava trdi, da § 3. ni prav jasen, in da potrebuje bolj natančne zasnove, ker ni gotovo, kaj je razumeti z izrazom „ustanovitev učiteljskih služb“. Ako ustanovitev zadeva le določitev

plačilnih vrst, bi učna uprava ne imela nobenega pomisleka proti temu, da deželni šolski svet ravna v sporazumu z deželnim odborom, ako pa izraz „ustanovitev učiteljskih služb“ pomenja snovanje učiteljskih služb, mora učna uprava temu odločno uporekati, ker obstoječi šolski zakoni na pozitiven način določujejo, kje in kdaj je snovati kako učiteljsko službo.

Slavnemu deželnemu zboru ni prišlo na misel z omenjeno določbo § 3. le količkaj omejati pravico deželnega šolskega sveta glede snovanja učiteljskih služb, ker vé, da ta pravica po določilih obstoječih šolskih zakonov pristaja le deželnemu šolskemu oblastvu; ampak hotel je z njo le varovati pravico deželnega odbora pri razvrstitvi učiteljskih služb v plačilne razrede. In da bi nihče nad tem ne dvomil, pridejalo se je pojasnilo, da besede ustanovitev in razvrstitev učiteljskih služb pomenjata tukaj le določitev njih plačilnih vrst. Reč nikakor ni nejasna, kakor trdi učna uprava, in nikakor ne potrebuje bolj natančnega izraza. Pač pa bi nejasna postala, če bi se izpustila beseda „ustanovitev“, kakor priporoča deželni odbor. Prav

lahko bi se namreč zgodilo, da bi deželni šolski svet snovavši kako novo učiteljsko službo meni nič tebi nič iz lastne moči določil tudi njeno plačilno vrsto. Nihče mu ne more braniti snovati nove učiteljske službe, kjer so potrebne in po zakonu upravičene; tega pa nikakor nečemo, da bi deželno šolsko oblastvo pri snovanju novih služb že a priori določevalo, da bo nova služba spadala v prvi ali drugi, ali v katerikoli bodi plačilni razred, kakor je n. pr. dosedaj ustanovljalo nove službe s 400 ali 450 ali 500 gld. plače; preden bode določilo letno plačo nove službe, se bode moralo marveč porazumeti z deželnim odborom. Da torej deželna šolska oblast ne bode mislila, da je na pritrnitev deželnega odbora vezana samo pri razvrstitvi že obstoječih učiteljskih služb, ampak da jo veže jednaka dolžnost tudi pri razvrstitvi služb, ki se bodo na novo ustanovljale, zdelo se je finančnemu odseku potrebno, § 3. bistveno sprejeti tako, kakor je bil sklenjen v zadnjem zasedanji, spremenil je le besede njegove tako, da ni nobenega dvoma, o čem se ima deželno šolsko oblastvo sporazumljevati z deželnim odborom.

Še huje, kakor § 3 učno napravo bode § 6., ki zadeva osobno doklado 50 gld. učiteljem, ki so 10 let zadovoljivo služili na isti jednorazredni šoli z letno plačo IV. vrste. Učna uprava zahteva to osobno doklado kot nekako pravico učiteljem, deželni zbor pa jo smatra le kot nekako darilo za pridne učitelje. Kdor pa dovoljuje darila, določuje tudi pogoje, pod katerimi se ta darila komu priznavajo. Če je torej naš deželni zbor dovolil nagrade ali osobne doklade pridnim učiteljem ter določil, da ima pri priznavanju teh daril govoriti tudi deželni odbor, bi bila morala učna uprava to zboljšanje učiteljskih plač tem zadovoljneje pozdraviti, ker takih osobnih doklad učitelji jednorazrednih ljudskih šol ne uživajo nikjer razven na Nižji-Avstrijskem.

Z ozirom na to, da so bili lani v finančnem odseku čuti obilni ugovori proti tej osobni dokladi in da je končno obveljala samo z jednim glasom večine, poročevalec te do-

ločbe ni hotel s tem spravljati še v večjo nevarnost, da naj bi se za njeno rešitev žrtvoval kos pravic deželnega zastopa. Če bi jo bil namreč tako predlagal, kakor jo zahteva učna uprava in jo priporoča deželni odbor, bi se bil izpostavljajl nevarnosti, da slavni deželni zbor ne bi pritrnil tej obliki in da bi marljivim učiteljem namenjeno darilo padlo pod klop. Če bi bil hotel pa varovati veljavo deželnega zastopa in priporočati, da naj slavni deželni zbor § 6. sprejme v isti obliki kakor lani, je gotovo, da zakon tudi letos ne bi dobil Najvišjega potrjenja in da bi učitelji vsaj še jedno leto zastoj čakali povekšanja plač. Da se torej na jedni strani zakon reši novega pogina, in da na drugi strani ni treba žrtvovati najmanjših pravic deželnega zastopa, zdelo se mu je primerno § 6. izpustiti, kar bi bilo tem lažje, ker ni v nobeni stvarni zvezi z drugimi določbami. Da pa pridni učitelji vsled tega ne pridejo ob njim namenjeno darilo ali osobno doklado, priporočal je resolucijo, s katero se deželnemu odboru naroča, dovoljevati osobno doklado 50 gld. na leto učiteljem, kateri so kot stalni učitelji na jedni ter isti jednorazredni ljudski šoli z letno plačo IV. vrste zadovoljivo službovali 10 let. Taka resolucija bi obsezala bistvene določbe, ki se nahajajo v § 6. lani sklenjenega zakona. Izpustila naj bi se le določitev, da naj se prične omenjeno desetletno službovanje šteti šele z veljavnostjo tega zakona, ker bode po novi razvrstitvi učiteljskih služb ostalo tako malo učiteljev na jednorazrednicah z najmanjšo plačo in desetletnim službovanjem, da te osobne doklade ne bodo kaj vplivale na povikšanje potrebščine normalno-šolskega zaklada. S tem bi bilo vsem ustrezno, deželno šolsko oblastvo obdržalo bi pravico presojsati službovanje ljudskih učiteljev ali je zadovoljivo ali ne, deželni zastop bi po svoji vesti in volji obračal deželni denar, marljivi učitelji pa bi dobili svojo osobno doklado, ki ima za nje jednako vrednost, ali jim je bila priznana od deželnega šolskega oblastva ali od deželnega odbora. Toda večina odsekov ni pritrnila temu predlogu, marveč je sklenila, da naj § 6. ostane v za-

konu nespremenjen, kakor ga predlaga deželni odbor.

Drugi paragrafi so ostali nespremenjeni: razgovor je bil le o § 10., ki določuje rok, s katerim ima novi zakon stopiti v veljavnost. Ker je namreč le še malo tednov do novega leta, mislilo se je, da ni lahko pričakovati, da bi se Najvišja potrditev in razglasitev zakona izvršila pred novim letom sploh, še manj pa, da bi se izvršila toliko časa pred novim letom, da bi bilo mogoče do 1. prosinca 1891 dognati za izvršitev tega zakona potrebne priprave. Če bi ostal § 10. nespremenjen, bi morali učitelji v slučajih, da se zakon razglasi šele po novem letu, na povikšanje plač čakati do 1. prosinca 1892 kar bi nekatere izmed njih hudo zadelo; da bi pa stopil na vsak način v veljavnost s 1. prosincem 1891, kakor prosijo učitelji črnomaljskega okraja, če bi bil morda razglašen šele sredi ali celo na koncu l. 1891., je nemogoče zaradi provizoričnih učiteljev, ki bi morali v tem slučaju vračati nepostavno prejete višje plače, kar bi bilo zanje skoraj nemogoče. Zato se je zdelo nekaterim primerno, priporočati, da naj stopi zakon v veljavnost tri mesece po razglasitvi. Na ta način učiteljem ne bi bilo treba dolgo čakati povikšanje plač, zlasti, če se zakon potrdi in razglasi še pred novim letom, na drugi strani pa bi bilo mogoče, v tem roku dovršiti vsaj najnujnejše priprave. Ali ker se je od gospoda vladnega zastopnika povdarjalo, da se je Najvišje potrditve zakona za gotovo nadejati še pred novim letom, ako zakon obvelja po načrtu deželnega odbora, bilo je soglasno sklenjeno, da naj ostane § 10. nespremenjen.

Razven že omenjene peticije črnomaljskih učiteljev došli sta slavnemu zboru v tej zadevi še dve peticiji, na katere se pa finančni odsek ni mogel ozirati. Odbor društva učiteljev in šolskih prijateljev za okraj Kamnik prosi, da naj se povikšajo vse učiteljske plače za 50 gld., češ, da bi se na ta način povikšale plače vsem učiteljem, po razvrstitvi novega zakona pa le nekaterim. Tako povikšanje prizadejalo bi deželi pri sedanjem številu učiteljskih služb, katerih je 530¹, za

26.500 gld. več stroškov, katerih dežela ne bi mogla zmagovati. Ravno tako ni bilo mogoče ozirati se na prošnjo društva „Zaveza učiteljskih društev“, ki prosijo, da naj se iz § 4. izpusti določba, da imajo pravico do petletnic samo učitelji in učiteljice, ki službujejo z dobrim uspehom, ker bi se sicer dobri in slabi, marljivi in leni učitelji stavljali v jedno vrsto. Dalje prosijo, da bi se bolj natančno določilo, kako se imajo šteti petletnice, celi § 4. je v tej zadevi tako jasen, da so tolmačenja, kakoršna našteva peticija, čisto nemogoča. Zato se tudi na to prošnjo finančni odsek ni mogel ozirati ter slavnemu zboru predlaga:

Slavni deželni zbor naj torej sklene:

1. Priloženemu načrtu zakona, s katerim se nekatere določbe deželnega zakona z dné 29. mal. travna 1873, d. z. št. 22, in z dné 9. sušca 1879, d. z. št. 13, spreminjajo, oziroma dopolnjujejo, pritrjuje deželni zbor.

2. Deželnemu odboru se naroča, temu zakonu pridobiti Najvišje potrdilo.

Pri podrobni obravnavi se je pri § 6. vnela huda debata, katere so se udeležili poslanci Hribar, dr. Tavčar, Šuklje, deželni predsednik baron Winkler, Svetec, Detela, baron Schwegel, dr. Schaffer. Ta paragraf se glasi:

„Učiteljem, ki so po pričetku veljavnosti tega zakona kot stalni učitelji na jedni ter isti jednorazredni ljudski šoli z letno plačo IV. vrste zadovoljivo službovali deset let, gre razven zakonitih službeno-starostnih doklad še osobna doklada 50 gld., ki se pri odmeri pokojnine ne všteva in odpade, če dosežejo učiteljsko službo z višjo plačo. Prisodbo te osobne doklade izreče deželni šolski svet, zasllišavši pred deželni odbor.“

Poslanec Hribar nasvetuje, da se ta § izpusti iz zakona ter nasvetuje tole resolucijo: „Deželnemu odboru se naroča, učiteljem, kateri so kot stalni učitelji na jedni ter isti jednorazredni ljudski šoli z letno plačo IV. vrste zadovoljivo službovali deset let, zasllišavši prej deželno šolsko oblastvo, dovoljevati iz deželnega zaklada osobno nagrado letnih 50 gld., ki se pri odmeri pokojnine

ne všteta in odpade, če dosežejo učiteljsko službo z višjo plačo“.

Predlog večine finančnega odseka, da se vzprejme § 6. v zmislu deželnega odbora, pri glasovanji dobi samo 9 glasov, torej ni vzprejet. Pri glasovanji o Hribarjevi resoluciji pa tudi za resolucijo glasuje samo 9 poslancev (dr. vitez Bleiweis, Gorup, Hribar, Kavčič, Kléin, Klun, Povše, Stegnar, dr. Tavčar), torej tudi ta pade. Zakon je torej ves vzprejet po predlogu deželnega odbora — brez § 6.

Tako se je končala obravnava o reguliranji učiteljskih plač na Kranjskem. Hvaležni moramo biti visokemu deželnemu zboru, da je vendar jedenkrat uslišal prošnje učiteljstva, osobito pa za to, da se je stvar v tem zasedanji tako hitro izvršila, da bode zakon lahko že pred novim letom potrjen. Vendar pa ta uredba še ne bode odstranila pomanj-

kanja učiteljev, ker premalo učnih močij pride v I. in II. plačilno vrsto (26 + 52) in so v nekaterih sosednih deželah boljše plače. Najslabeje se je pri tej uredbi skrbelo za ljubljansko učiteljstvo. Obžalovati moramo tudi, da je iz malenkostnih vzrokov padel § 6. o desetletnicah za jednorazredničarje. Isti poslanec, ki je pouzročil, da se je v vlanski zakonski načrt vzprejelo določilo, vsled katerega zakon ni bil sankcioniran, predlagal je letos z ozirom na deželne finance, da naj se ta paragraf izpusti in s tem tudi desetletnice črtajo, akoravno smo malo dnij prej slišali in brali, da se je v jednem letu deželno premoženje za 231.000 glđ. pomnožilo, in da se je samo pri normalno šolskem zakladu več tisočakov prihranilo!*)

*) Ves zakon priobčimo, kakor hitro dobi Najvišje potrjenje. *Uredn.*

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Prirodopis živalstva s podobami. Za spodnje razrede srednjih šol izdelal Dr. Alojzij Pokorny. Poslovenil Fran Erjavec, profesor na c. kr. viši realki v Gorici. Drugo predelano in pomnoženo izdanje s 490 podobami. Založila in na svetlo dala Matica slovenska v Ljubljani. V Pragi 1872. 8. VI. 309. Natis. H. Mercy. — Pregled in kazalo I—VI. Vvod. Kje se živali nahajajo, v čem nam koristijo in škodujejo, kako se lové in spravljajo (Berilo). Opis posameznih živalskih vrst. Pregled vsega živalstva. Opis živalskega telesa sploh. Opis človeškega telesa (1—291). Imenik opisanih živali v slovenskem, nemškem in latinskem jeziku (292—309). III. s 522 podobami 1881. 8. 290 str.

Letopis Matice Slovenske l. 1875 str. 218—228: „Iz potne torbe“. Priobčil Franjo Erjavec. — „Na svojih izletih po goriških, tolminskih in bolških hribih, po ipav-

ski dolini in po Krasu nabiral sem vzgred tudi rastlinska in živalska imena. Našel sem marsikako dobro zrno, ki bode ustrezalo našim botanikom in zoologom . . V narodu je še polno sličnega blaga . . Lastna imena živalska . . za philologa ne brez pomena . . Naposled sem dodal še nekatere besede, reke in prislovice, ki so se mi vredne zdele biti zapisane in priobčene, od kojih bode morebiti ta ali ona dobro služila bodočemu pisatelju slovenske phraseologije“. — Rastlinska, živalska imena. Lastna imena domače živine: kozja, ovčja, govedja. Besede, reki in pregovori. — L. 1879 str. 118—147: „V matičinem letopisu za 1875. l. priobčil sem rokovet rastlinskih in živalskih imen in tudi nekoliko po narodu pobranih besed in rékov, katerih naši besednjaki ali ne znajo, ali če jih tudi, ogibljejo se jih vendar mnogi pisatelji, rekel bi od bojazni, da niso istinito

narodno blago . . . Letos priobčujem . . . rastlinska ter živalska imena in besede (reke in pregovore str. 133—147) do črke O, a drugo leto, ako bodem živ in zdrav, ostalo polovino itd.“ — L. 1880 str. 156—216. Dodatek. Popravki str. 217—220. Opómnja. „Kakor uže v letopisu 1879. leta, takó je tudi letos moj prijatelj (Fr. Levstik) premnoge besede razbistril z jezikoslovno védnostjo. Z menój vred mu bode vsak zahválen o nauku, katerega nam podaje v svojem tolmači, a dovršeno océniti ga more samó strokovnják. Pripravljáje gradivo létošnjemu letopisu nabral sem v pótno torbo zopet toliko naródovega blagá, da, bodem li živ in zdrav, svojo bíro k létu oprtiv prinesem blagovoljnemu občinstvu (str. 221)“. — L. 1882—83 str. 195—351: „Evo me zopet s polno torbo narodnega blaga . . . Gospodo pa, katero take stvarí zanimljejo, prosim, da bi me tudi po sedaj blagovolili opozarjati na nedostatke in na neizpravnosti, katere sem o priliki rad popraviti. Krpež in trpež pol svetá drží“. I. Besede. O ponavljajóčih (opetljivih) glagolih II. razpola (str. 274). II. Imena raznim živalim str. 277. III. Rastlinam str. 287. IV. Ovočju (sadju). Vinske trte. Smokve. Breskvé. Črešnje. Češpe. Oréhi. Oljke. Jabolka. Hruške. V. Recila in pregóvori. VI. Uganke, uganálice ali zastavice. VII. Pripovedke in vraže. O zagovorih. O urokih. Dostavki in popravki str. 342—351. Zvršétek: „Tudi letos je blagovilil znani, da-si neimenovani prijatelj pred natiskom pregledati „potno tórbo“ in premnozím besedám priložiti svoja znanstvena pojasnila. Razboríti čitatelj mahoma ugane sam, kaj je dodála njega roka. Od méne mu bodi iskrena hvala a od strokovnjakov priznanje po zaslugi“. Fr. E. (Gl. Levstik str. 37. O Levstiku prim. tudi „Dom in Svet“ l. 1888).

Soča (poleg drugih dopisov) l. 1877: Božični večer na Kranjskem (Vid. Izbr. Sp. Dodatek str. 281—6).

Zvon l. 1877 str. 11—74: „Rastlinske svatbe“. Spisal Fr. Erjavec v pismih (I—V). — „Spomini s pota“. Pisal Fr. Poljanec. I. „Na Kraški zemlji“ (str. 277—330). — L.

1878 str. 313—379. II. „Med Savo in Dravo“. — L. 1879 str. 26—379 s podpisom: Fr. Poljanec. — Zvon l. 1881 str. 47—311: „Rak“. Spisal Fr. Erjavec.

Naše škodljive živali v podobi in besedi. Opisal Fr. Erjavec, profesor v Gorici. Na svitlo dala in založila Družba sv. Mohora. V Celovcu (v snopičih) l. 1880—82. 8. VI. 328. Imenik opisanih živali. Nat. tiskarnica družbe sv. Mohora. — Uvod. I. Živali opasne (nevarne) človeku in njega zdravju; II. škodljive našim domačim živalim; III. škodljive po hišah in shrambah; IV. sadnemu drevju; V. zelenjadi; VI. poljščini in senožetím; VII. gozdom; VIII. vinogradom. — „Zlasti knjige „Domače in tuje živali“ in „Naše škodljive živali“ so klasične in vredne, da jih vsakdo trdo vezane hrani v svoji knjižnici ter bere in bere. Ne samo „Mravlje“ in „Rak“ in „Rastlinske svatbe“, tudi mnogo drugih popisov v imenovanih knjigah bere se tako prijetno, da jih človek težko dene iz rok. Še sam je bil s temi bukvami nekako posebno zadovoljen itd. (Koled. 1888. str. 41)“.

Somatologija ali nauk o človeškem telesu učiteljiščem in višjim učilnicam spisal Dr. Jan. N. Woldřich. Po četrtem natisku poslovenil Fran Erjavec. V berilo vtisnenih je 140 slik. Založila in izdala Matica Slovenska. V Ljubljani, 1881. 8. 108. Natisnoli J. Blaznikovi nasledniki. Pregled. Uvod. Gibala. Hranila. Občutila. Telesna koža. Človeško življenje. Razvrstitev človeštva. Zdravoslovje. — Kazalo in tolmač (99—108). — Kogar pri čitanju te knjige jame v srce zebsti, tistemu svetujem, naj pazljivo začne prebirati Erjavčeve bukve „Domače in tuje živali v podobah“ ter v njih spis „Človek. Človek je slika in prilika božja (str. 10—12). Človek je gospodar na zemlji“; pa „Zagovor — Človek in domače živali“ (str. 148—150); pa še „Ptice človeške prijateljice; Ptice naše dobrotnice itd., in — ogrelo se mu bode spet srce.

Koledar Družbe sv. Mohora l. 1887 str. 17—26: „Ni vse zlato, kar se sveti“. Spisal Fr. Erjavec.

„A to ni edino, kar je nepozabni Erjavec pisal. Koliko njegovih sestavkov brez podpisa prinesla je Goriška „Soča“, kjer nas je budil in učil . . . Omenim naj le, da je on sestavil par let zaporedoma statistiko udov družbe svetega Mohora na Goriškem. Primerjal je v njej število prebivalcev s številom udov, primerjal duhovnijo z duhovnijo in pri vsaki tudi prirastek ali upadek v primeri s prejšnjim letom. Pridne duhovnije je pohvalil, zanikerne pograjal in sad je bil nadejano obilen; na stotine novih članov pristopilo je družbi“ . . . Poleg tega je pomagal mnogim drugim prijateljem, na pr. g. Cigaletu pri Terminologiji, kakor že v Zagrebu pri sestavi Znanstvene terminologije za srednje šole (Cigale str. IV), prof. Pletteršniku pri Slovarju, Klodiču pri Učnih načrtih. Funtku pri Zlatorogu, Kramerju pri Kmetijskem berilu, prof. Glovackemu pri Flori, prof. Čebularju pri Fiziki itd. Njegovo ime je zaslovelo tudi med nemškimi in francoskimi učenjaki (Izbr. Sp. XVII) . . . „Zdi se, da je nameraval svoje leposlovne spise sam še posebej izdati, ker jih je sem ter tje popravljal. Povest „Na stričevem domu“ in dele satire „Črtice iz življenja Šnakšnepkovskega“ je popravljen že na čisto prepisal . . . V zapuščini je tudi krajši spis: „Živalstvo, rastlinstvo in rudinstvo“ na Goriškem. Zapustil je nekoliko osnovanih povestic, hotel je še opisati svoje „Spomine s pota“, za družbo sv. Mohora še škodljive rastline itd. Pripravljal je zadnje čase za tisek „Malakologične razmere mejne grofije Istverske“ in „Zoologične črtice s kvarnerskih otokov“; studiral je zlasti ribe ter zadnjih pet let v

ta namen prepotoval vse Primorje in vso Kranjsko itd. . . Njegovim šolskim knjigam je ministerstvo za uk in bogočastje izreklo najlepšo pohvalo s tem, da jih je za šolo potrdilo, — tako njegovo Mineralogijo, Somatologijo in Zoologijo . . . Na Dunaju že je bil predsednik jugoslovanskemu društvu; v Zagrebu je pomagal pri muzeju, bil dopisujoč član jugoslavenske akademije od l. 1875, imenovan za profesorja na vseučilišču, a službe ni sprejel; v Gorici je na realki l. 1874 namestoval ravnatelja, l. 1874—5 učil na moškem, l. 1878 na ženskem učiteljskišču, od l. 1886 ud izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole itd.: nadzornik pri otroškem zabavišču, sodrudnik in nekaj časa voditelj pri ljudski posojilnici itd. itd.

Frana Erjavca Izbrani Spisi. Uredil Fran Levec. Del I: Pripovedni Spisi. Del II: Životopis Fr. Erjavca. Potopisi. Spisi prirodopisne vsebine. Dodatek. — Zabavna Knjižnica. IV. in V. Zvezek. Založila in na svetlo dala Matica Slovenska v Ljubljani, 1888. 1889. — Posebej glej: Zvon VII. L. 1887 str. 413—425. Fr. Levec. Zvon X. L. 1890 str. 547—557: Erjavec in njegov pomen za národno odgojo. Sp. I. Belè. — Fran Erjavec. Životopisne črtice. Spisal v „Koledarju“ družbe sv. Mohora l. 1888 str. 36—47 S. Gregorčič, kjer v prekrasni „Loriviki na grob možu“ njemu v spomin v poslednjih vrsticah poje.

Priroda vsa, ki vrl jej bil glasnik,
Mu velikansk je, več en spomenik! —
A mi? Pomnik postavimo mu tak,
Da slednji skuša biti mu enak!

*

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

XVII. O razpisih učiteljskih služeb.

Glede objavljenja razpisov izpraznjenih učiteljskih služeb in prememb o učiteljskem osebji na Kranjskem je visoki deželni šolski svet razposlal nastopni razpis:

Z. 1977.

L. Sch. R. In Anbetracht dessen, dass nach § 24 des Gesetzes vom 9. März 1879, L. G. Bl. Nr. 13, erledigte Lehrstellen nicht nur im amtlichen Landesblatte, sondern auch in einem oder mehreren fachmännischen Orga-

nen zur Besetzung ausgeschrieben sind, wird der k. k. Bezirksschulrath (der k. k. Stadtschulrath) über Ersuchen der Redaction des „Učiteljski Tovariš“ unter Hinweisung auf den h. ä. Erlass vom 21. Juni 1872, Z. 843, beziehungsweise 20. Juni 1886, Z. 1041 beauftragt, in Hinkunft alle Concursausreibungen von erledigten Lehrstellen der Redaction dieser unter der krainischen Lehrerschaft allgemein verbreiteten Fachzeitschrift mitzutheilen, in welcher letzterer sie unentgeltlich verlaublich werden.

Auch wird dem k. k. Bezirksschulrathe (dem k. k. Stadtschulrathe) ebenfalls über Ansuchen der genannten Redaction empfohlen, derselben Ernennungen von provisorischen Lehrern und Bestellungen von Aushilfslehrern behufs Verlautbarung thunlichst bekanntzugeben.

Laibach am 6. October 1890.

Der k. k. Landespräsident:

Winkler.

An alle k. k. Bezirksschulräthe in Krain und den k. k. Stadtschulrath in Laibach.

Književnost.

Letna šolska poročila. 2. Letno poročilo I. mestne petrazredne deške ljudske šole v Ljubljani. Ta šola je imela na konci šolskega leta 432 učencev. 412 govori samo slovensko, 19 slovensko in nemško, 1 slovensko in laško. Za višji razred sposobnih je bilo 346 (= 80%), nesposobnih 82, neizprašenih 4. Pripravljalnico za obrtno šolo je obiskovalo 98 rokodelčičev. Poučevali so na tej šoli: Praprotnik Andrej (nadučitelj), Smrekar Janez (veroučitelj), Kummer Valentin, Maier Jožef, Belè Ivan, Travnar Jožef, Furlan Jakob, Josin Maks in Armič Jožef.

3. Letno poročilo II. mestne petrazredne deške ljudske šole v Ljubljani. Število učencev na konci leta 571. Slovensko jih govori 551, le nemško 2, slovensko in nemško 18. Za višji razred sposobnih je bilo 395 (= 69%), nesposobnih 169, neizprašenih 7. Pripravljalnico za obrtno šolo je obiskovalo 108 rokodelčičev. Poučevali so na tej šoli: Raktej Francišek (nadučitelj), Smrekar Janez (veroučitelj), Kokalj Francišek, Armič Leopold, Žumer Andrej, Razinger Anton, Bahovec Francišek, Pavlin Francišek, Krulec Ivan, Cepuder Jožef, Hribar Jožef. Na tej šoli je bila tudi šolska delarna, v kateri je učil J. Hribar lepljenstvo (24 učencev je izdelalo 720 komadov) in g. J. Cepuder mizarstvo (6 učencev je izdelalo 60 komadov).

4. Letno poročilo mestne sedemrazredne dekliške ljudske šole v Ljubljani. Število učenek na konci leta 345. Le slovensko jih govori 270, le nemško 4, dva jezika 71. Za višji razred sposobnih je bilo 260 (= 75%), nesposobnih 80, neizprašenih 5. Na tej šoli so poučevali: Moos Julija (nadučiteljica), Karlin Andrej (veroučitelj), Pribil Ernestina, Konsehgg Friderika, Gusl Emilija, Zupan Agneza,

Wessner Marija, Marout Marija, Moos Marija Praprotnik Ana.

5. Jahresbericht der vierclassigen städtischen deutschen Mädchen-Volksschule in Laibach. Število učenek na konci leta 186. Le nemško jih govori 78, slovensko in nemško ali kak drug jezik 108. Za višji razred sposobnih je bilo 157 (= 84%), nesposobnih 26, neizprašenih 3. Na tej šoli so poučevali: Bauer Alojzija (nadučiteljica), P. Jožef Bizavičar (veroučitelj), Raunacher Emma, Illerschitsch Franciška, Witschl Emilija, Naglas Jakobina.

Letna poročila štev. 2. do 5. so odtiski iz velikega poročila o ljubljanskem šolstvu, ki smo ga v zadnji številki opisali. Ta poročila so vsa jednako urejena po notranji in vnanji obliki. Učenci oziroma učenke (petit-tisk) so razvrščeni v abecednem redu. Samo odličnjaki so z debelim tiskom označeni. Kateri otroci so bili „nesposobni“, ni označeno. To uredbo s pedagoškega stališča s prepričanjem odobrujemo. V prvi vrsti je roditeljem in šoli mar, če se je kak otrok slabo učil in to roditelji izvedo po šolskem spričevalu. Čemu takega otroka, ki v mnogih slučajih ni sam uzrok slabemu napredovanju, s posebnim tiskom v šolskih poročilih na javnost postavljati! Ako je otrok poboljšljiv, ga tako „ožigovanje“ ne more posebno vzpodbujati k poboljšanju, nepoboljšljivi pa se bode še smejal ali celo bahal, da je drugače tiskan. — Tisk je prav lep in dela čast Miličevi tiskarni, kjer so se ta poročila tiskala. Tako obliko in uredbo naj bi imela vsa šolska poročila. Zaradi tega moramo šolskim vodstvom posebno priporočati to tiskarno, ki zalaga tudi šolske tiskovine. Kakor ima vsaka tiskarna v Ljubljani kako posebno stroko, tako naj bi postala ta tiskarna naša šolska

tiskarna. Ako bi se vse v ljudsko šolstvo spadajoče tiskovine tukaj tiskale, bi se tiskarsko delo vedno izboljševalo in tudi ceneje postajalo. A. Ž.

Anleitung zur Errichtung gewerblicher Fortbildungsschulen, zugleich ein Nachschlagbuch für Leiter gewerblicher Fortbildungsschulen. Izdal prof. A. Kopetzky v Brnu. Cena 60 kr. — Obseg tej jako pregledno sestavljeni knjižici je: 1. Kaj je storiti, ako hočemo ustanoviti obrtno nadaljevalno šolo. 2. Risarsko orodje in učila za obrtno nadaljevalne šole. 3. Najvažnejši ministerski ukazi, med temi je posebno važen oni z dne 24. svečana l. 1883. št. 3674 in z dne 5. mal. travna l. 1883. št. 6495 o organizaciji obrtno nadaljevalnih šol. 4. Zaznamek aprobiranih knjig in učil. 5. Vzorci (formulare) za vse potrebne vloge na c. kr. okrajno glavarstvo, trgovsko zbornico, deželni odbor in ministerstvo zaradi ustanovitve in podpore obrtno-nadaljevalnih šol. 6. Vzorci za letne proračune.

Želeti bi bilo, da bi se na podlagi te knjižice pri nas zlasti v večjih obrtnih krajih ustanovilo še nekaj takih jako koristnih šol, tako da bi Kranjska tudi gledé obrtnega pouka ne zaostajala za drugimi deželami.

Prof. Kopetzky piše v uvodu svoje knjižice: „grade die gewerblichen Fortbildungsschulen sind infolge ihrer Vertheilung über das ganze Land und durch ihr äußerst intensives Wirken ganz besonders geeignet, den gesammten Gewerbestand zu höherer Erwerbsfähigkeit emporzubringen“.

Za obrtno-nadaljevalne šole dalje priporočamo: 1. Die wichtigsten Normen über die Organisation der gewerblichen Fortbildungsschulen, nebst einem Verzeichnisse der für dieselben zulässigen Lehrmittel und Lehrtexte. Izdala c. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaji. Cena 15 kr. — 2. Krojaštvo, izdal in založil M. Kunc v Ljubljani. — a —

Don Kišot iz la Manche, vitez otožnega lica. Slovenski mladini prosto priredil Fr. Nedeljko. Založil Matija Gerber. Tiskala „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani 1890. — Cena 20 kr. — Komični (satirični) roman „Don Quixote“, kojega je spisal duhoviti španski pesnik Cervantes, preveden je dandanes skoro na vse jezike naobraženih narodov. Ž njim je bičal tadanji ukus svojih skrajno sanjave viteške romane čitajočih rojakov. Ne kazalo bi dati takega „Don Quixota“ naši mladini v roke. Ugajali bi ji pa nekateri smešni dogodki, katere je doživel Don Quixote

s svojim oprodo Sanhom Panzo. Imenovati moramo Nedeljkoovo priredbo kot dokaj srečno — akoravno je izpustil mnogo lepih novelističkih epizod, šaljivih prizorov in nenavadnih izrazov — to pa, ker je knjigo namenil naši seveda bolj dorasli mladini. I. K.

Matej Ravnikar, tržaško-koperski škof, slavni pisatelj in pedagog slovenski. V spomin razkritja spomeniške plošče v 13. dan mal. srpana 1890. l. v njegovi rojstveni hiši na Vačah. Slovenski mladini poklonil Jernej Ravnikar, slovenski učitelj. S podobo. — Tisek J. Blaznikovih naslednikov. Izdala in založila „Družba sv. Cirila in Metoda“ 1890. — Vsi oni, ki se hočejo seznaniti z življenjem ali hočejo poznati slovstveno delovanje in zaslužne čine tega uzornega rodoljuba, sežejo naj po tej knjigi. Zahvaljati moramo svojega g. tovariša za vestno sestavo tega životopisa, slavno družbo pa za trud in denarno žrtev, koje ima z izdavanjem knjižic za mladino. Oba si pa smeta v svesti biti, da bode imela knjižica željeni uspeh, ker ravno „životopisi“, kakor pravi pisatelj v predgovoru, „nam dajejo najlepše nauke. Oni nam kažejo, kaj človek more in kaj je dolžan storiti, da osrečijo samega sebe, svojim sovrstnikom in potomcem pa kolikor moči koristi na duši in telesi“. Take knjige naj le čita naša mladina. I. K.

„**Cantica sacra**“, pesmarica za moški zbor uredil Ant. Foerster. Založil in prodaja R. Milic. Cena 1 gld. (po pošti 5 kr. več).

Ceno in jako praktično urejeno pesmarico, katero so podrobno ocenjevali že razni časniki, prav toplo priporočamo.

Ant. Foerster. **Teoretično-praktična klavirska šola.** Op. 40. IV. zvezek. Natisnila Engelmann in Mühlberg v Lipsiji. Cena 1 gld. 30 kr.

Tudi ta zvezek se odlikuje po svoji raznovrstni in prav praktično sestavljeni tvarini. Vrste se tu tehnične vaje z različnimi drugimi komadi, ki jih je prav strokovnjaško spisal skladatelj sam, pa tudi drugi znani mojstri. Teorijo razlaga temeljito in lahko umljivo v obeh jezikih. Prav hvaležni smo mu, ker nam je s tem ustvaril potrebno terminologijo za pouk na klavirji. Mladini v spodbudo vedel je skladatelj jako mično prirediti slovenske in druge slovanske pesmi. Sploh je to delo, katero je završeno s tem zvezkom, vzgled klavirske šole, in ne dvomimo, da se bode zbog svoje tehtne vsebine in nizke cene kmalu udomačila. Dobiva se v „Glasbeni matici“ in pri knjigotržcih. J. M.

Vprašanja in odgovori.

Trinajsto vprašanje. Baurov zemljevid kranjske dežele ima nekaj pomanjkljivosti. Jaz imam navado, da naučim učence mesta in trge na Kranjskem povedati in pokazati po delih dežele. Trgi niso vsi zaznamovani kot trg. Železniki so menda še trg, a

zemljevid jih kaže kot vas. Zatorej naj se v „Učit. Tov.“ odgovori: Katere trge ima Kranjsko in sicer na Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem. (J. P.)

Odgovor. Da bi odgovorili na to vprašanje, primerjali smo Baurov zemljevid, Kozlerjev zemljevid,

„Ortsrepertorium für Krain“ od l. 1884. in „Statistischer Bericht der Handels- und Gewerbekammer in Laibach od l. 1880. Baurov zemljevid ima 20 trgov: Bela Peč, Cerknica, Kropa, Litija, Mengeš, Mokronog, Motnik, Planina, Postojina, Radeče, Ribnica, Senožeče Sodršica, Stari Trg, Tržič, Turjak, Vače, Vipava, Vrhnika, Žužemperk. Kozlerjev zemljevid jih ima 15 in sicer gori imenovane razven Kroke, Mengeša, Sodršice, Starega Trga in Turjaka. „Statistischer Bericht“ jih ima 21 in sicer so: Bela Peč, Cerknice, Kostel, Kropa, Litija, Mengeš, Mokronog, Motnik, Planina, Postojina, Radeče, Ribnica, Senožeče, Sodršica, Tržič, Turjak, Vače, Vipava, Vrhnika, Železniki, Žužemperk. „Ortsrepertorium“ pa ima 18 trgov in sicer tiste, ki so v statističnem poročilu razven: Bele Peči, Kroke, Mengeša, Motnika in poleg teh je imenovana kot trg Spodnja Šiška. V vseh štirih navedenih knjigah oziroma zemljevidih je torej teh-le 13 trgov: Cerknica, Litija, Mokronog, Planina, Postojina, Radeče, Ribnica, Senožeče, Tržič, Vače, Vipava, Vrhnika, Žužemperk. Te torej tudi z gotovostjo moremo prištevati trgov. Brez dvombe pa

so tudi še trgi: Bela Peč, ki v repertoriji ni med trgi; Motnik, ki ga ni v repertoriji, Sodršica in Turjak, ki po Kozlerjevem zemljevidu nista trga. Kostel in Železniki pa nista ne na Baurovem ne na Kozlerjevem zemljevidu, Kropa in Mengeš pa ne na Kozlerjevem zemljevidu in ne v repertoriji zaznamovana kot trg. Stari Trg (v črnomaljskem okraju) je samo na Baurovem zemljevidu zaznamovan kot trg, glede Šiške pa nam samo repertorij pové, da je trg. Poleg prvo imenovanih 13 trgov so gotovo tudi trgi: Bela Peč, Motnik, Sodršica in Turjak, torej bi jih bilo 17. Da pa moremo na to vprašanje natanko odgovoriti, prosimo gg. sotrudnike, posebno tiste, ki v teh krajih službujejo, da to stvar preiskujejo in po zanesljivih podatkih nam poročajo, ali smemo trgov prištevati še: Kostel, Železnike, Kropo, Mengeš in Stari Trg. Tudi Jesenice na Gorenjskem imajo na krajevni deski napisano „Markt Assling, trg Jesenice“, česar pa v zemljevidih in knjigah ne nahajamo. Tudi tu bi prosili pojasnila. Ko nam dojdejo zanesljiva poročila, moremo šele končno odgovoriti na to vprašanje, ki je v tesni zvezi s poukom v domovinoslovji. A. Ž.

Naši dopisi.

Iz krškega okraja. (Konferencija.)* Dne 6. vel. srpana t. l. se je zbralo učiteljstvo našega okraja k uradni konferenciji v Krško.

Točno ob 9. uri otvori g. prvosednik in voditelj učiteljske konferencije c. kr. okrajni šolski nadzornik Francišek G a b r š e k konferencijo. V svojem nagovoru s toplimi besedami pozdravlja navzočnike ter jih spodbuja, da se resno in stvarno udeležujejo dnevnih obravnav. Kazoč na prevažno nalogo konferencij navaja glavne točke vzporeda ter želi, da bi se taisti rešil vsestranski in na čast učiteljstva. Pri konferencijah je učiteljstvu dana lepa prilika, da širijo svojo znanost, da se vglobljajo v končno razmotrivanje učne stvarine in da vzajemno priobčujejo svoje bogate izkušnje na pedagogičnem polju. Zato mora učiteljstvo iz dna svoje duše zahvaliti daritelja šolskih postav, premodrega vladarja in skrbnega zaščitnika šolstva, presvetlega cesarja Franciška Jožefa I. S toplimi besedami se spominja g. prvosednik tudi preveselega dogodka v prevzvišeni vladarski rodbini, poroke Nje c. kr. visokosti presvetle gospe nadvojvodinje Marije Valerije z Njega c. kr. visokostjo nadvojvodo Franciškom Salvatorjem dne 31. malega srpana t. l. ter omenja, da je ob tej priliki izjavil največjo udanost v imeni vsega učiteljstva krškega okraja pōtem gosp. c. kr. okrajnega glavarja na višje mesto: „Bog ohrani. Bog obvaruj našega milega cesarja Franciška Jožefa I. Bog ohrani presvetla novoporočenca, Bog obvaruj

celo hišo habsburško!“ Na to zakliče konferencija trikratno slava in živio.

Navzočnih je bilo 37 učiteljev in učiteljic. Kot gostje so bili prisotni g. Martin Sinkovič c. kr. okrajni šolski nadzornik v Trstu in več učiteljskih pripravnic. G. prvosednik si izvoli svojim namestnikom g. Ivana Lapajnet a, ravnatelja meščanske šole v Krškem. Kot zapisnikarja voli učiteljstvo soglasno g. Franciška Slanca, učitelja v Radečah in gdč. Ludoviko Košenini, učiteljico v Mokronogu. Na to sledi obširno poročilo g. nadzornika o šolstvu. Pred vsem prečita g. prvosednik presrčno in laskavo zahvalo preblagorodnega g. barona Andr. Winklerja, deželnega predsednika kranjskega, kateremu je gosp. prvosednik odposlal telegrafičnim pōtem v imeni učiteljstva krškega okraja povodom desetletnice kot predsedniku Kranjske častitko. Na to omeni in naznanja g. predsednik, da je nemila smrt pokosila g. nadučitelja Ivana Kaligerja v Šmarjeti ter povabi konferencijo, da vstane v znak sočutja, kar se zgodi. Dalje omenja izvršitev lanskih konferenčnih sklepov. Iz statistike omenja, da je v šolskem letu 1889/90 bilo v krškem okraju 25 šol in sicer: 1 meščanska, 22 ljudskih in 2 zasilni šoli. Izmed teh šol je bila: 1 meščanska s tremi razredi, 10 jednorazrednic, 8 dvo-razrednic, 3 trirazrednic in 3 štirtirazrednice. Poučni jezik je bil na 23 šolah slovenski, na 1 šoli (meščanski) nemški in na 1 šoli (ljudski v Krškem) slovenski in nemški. Nemščina kot obligaten predmet se je učila na 5 šolah s 785 učenci, kot neobligaten pred-

*) Slučajno zakasnjeno.

Uredn.

met na 6 šolah s 182 učenci. Stanje šolskih poslopij je v občē zadostno, vendar jih je nekaj še prav slabih nekaj pa prav dobrih. Šolska oprava je z ozirom na šolsko zdravstvo v občē povoljna, vendar je taista na nekaterih šolah še nedostatna. Število otrok je za šolo godnih 7666, obiskujočih 5789. Šolsko obiskovanje se je v občē izboljšalo, vendar so še nekatere šole jako slabo obiskovane. Učiteljskih močij je bilo koncem šolskega leta 46 in sicer 12 nadučiteljev, 16 učiteljev, 14 učiteljic in 4 pomožni učitelji. Za ženska ročna dela je bilo nastavljenih 7 posebnih učiteljic. Katehetov je bilo 30. Kmetijski pouk se je učil na 11 šolah večinoma teoretično in praktično. Pravi kmetijski nadaljevalni tečaj je bil na 1 šoli, po 1 ali 2 posebni uri se je ta predmet učil še na drugih 3 šolah. Dalje omenja važnejše ukaze l. 1889/90.

Uspehi v občē in v posameznih predmetih so bili povoljni, na nekaterih šolah celo prav dobri. Le na katerih šolah je želeli boljših uspehov. Učiteljstvo se je zelo trudilo, da bi doseglo dobre ali vsaj boljše uspehe, in videlo se je, da ta trud ni bil zamán. K temu uspehu je pripomoglo tudi boljše šolsko obiskovanje. Dalje omenja g. nadzornik posamezne učne predmete in se o uspehih v občē povoljno izreče. Disciplina je na večini šol dobra, na nekaterih prav dobra. Uradni spisi naj se izvršujejo z največjo skrbjo. Na nekaterih šolah še niso v redu. Učitelji naj so složni med seboj, s prebivalstvom in z g. duhovniki. Šola bodi središče delovanja. Šolski vrt bodi vzgleden. Za učila je skrbeti, da se pomnože. H koncu nadzornikovega poročila počasti konferencijo s svojim pohodom g. okrajni glavar Henrik Weiglein. G. predsednik ga s toplimi besedami prijazno pozdravi in ga pri tej priliki zahvali za podporo pri razvijanju šolstva, na kar g. glavar zagotavlja, da bode vedno z največjim veseljem deloval na prospah ljudskega šolstva in učiteljstva, kar konferencija z glasnim odobravanjem vzame na znanje. Na to sledi izbor in razdelitev učne tvarine iz realij za posamezne razrede in oddelke raznih kategorij ljudske šole v krškem okraji. Ti učni načrti so se že pri lanskii konferenciji vsestransko obravnavali. Izročili so se posebnemu odseku pod predsedstvom g. nadzornika. Iz lanskii referatov je g. nadzornik sestavil potem učne načrte za jedno-, dvo-, tri- in štirirazrednice ter jih poslal odsekovim udom (gg. Abram, Grčar, Požar in Ravnikar) v pregled. Dotične učne načrte sprejela je konferencija soglasno.

Potem poroča g. učitelj Francišek Slanec o ovirih povoljnemu učnemu in vzgojnemu uspehu v ljudski šoli (zlasti na deželi) in kako bi se taisti odstranili. G. poročevalec razpravlja v živem in zanimivem govoru razne ovire učnemu in vzgojnemu uspehu ter navaja sredstva, s katerimi bi se te ovire odstranile. Iz njegovega izbornega poročila je bilo razvidno, da je umel stvar in se za njo vnel, pa tudi,

da si je v svesti vzvišenega poklica učiteljevega. Njegov referat je bil vsestransko živo pohvaljen.

Sledilo je dalje določilo o učnih knjigah in učilih za šolsko leto 1890/91. in poročilo knjižničnega odbora o stanji, vporabi in računu okrajne učiteljske knjižnice. Končno sledi volitev stalnega odbora. Izvoljeni so bili gg.: Bezljaj, Lapajne, dr. Romih in Rupnik. V knjižnični odbor pa so bili voljeni gg.: Cepuder, Lapajne, dr. Romih, Rupnik in gdč. Schmidinger.

S tem je bil vzpored končan in g. prvosednik zahvali gg. poročevalce za trud in za odlična poročila, ves zbor pa za pazljivost ter želi, da bi današnja konferencija obrodila obilo sadu. Vsi naj z vsemi svojimi močmi delujejo na korist izročene jim mladine, naj jim vcepljajo v mlada in vzprejemna srca čut ljubezni do Boga, do domovine, države in presvetle vladarske hiše. Zahvali še g. glavarja za njegovo prisotnost ter sklene konferencijo s trikratnim živio in slavklicem na presvetlega cesarja.

G. Lapajne v imeni učiteljstva zahvali g. nadzornika za vzorno in nepristransko voditev konferencije.

Po obedu pa je pedagogično društvo zborovalo na vrtu g. Gregoriča. —ar.

Loški Potok. V spomin godu Nj. Veličanstva presvetlega cesarja Franciška Jožefa I. in poroke Nje ces. visokosti presvetle nadvojvodinje Marije Valerije so si omislili po nasvetu tukajšnjega župana in predsednika krajnega šolskega sveta, nadučitelja in po prizadevanji tukajšnjega občinskega tajnika g. M. T. šolski prijatelji lepo šolsko zastavo, katero je tukajšnji župnik g. A. More dnē 12. vinotoka blagoslovil. Že zarano zjutraj je naznanjal mogočni strel, da se bode danes kaj nenavadnega vršilo. Ob 1/2 9. uri se je zbrala šolska mladina v šoli, od kodar so šli ob 9. uri med pokanjem možnarjev z zastavo v cerkev, kjer se je v pričo krajnega šolskega sveta, učiteljstva, šolske mladine in mnogobrojnega ljudstva vršilo blagoslovljenje po navadnih običajih. Kot kumica je pristovala tukajšnja poštarica gospdč. Matilda Lunaček. Potem se je pela zahvalna pesem, kateri je sledil zeló primeren in spodbuden govor č. g. župnika. Na konci maše se je zapela še cesarska pesem in potem so šli zopet vsi otroci v šolo, kjer jim je gosp. župnik po kratkem razgovoru razdelil podobice v spomin tega veselega dogodka.

Zastava je iz čisto svilnatega, belega damasta z zlatom obrobljena, s podobama Matere Božje in sv. Alojzija in pozlačeno sulico, kar je vse za primerno ceno preskrbela gospa Ana Hofbauer v Ljubljani, katero vsacemu v tej stroki toplo priporočamo. — Prihodnjic še kaj o tukajšnjih šolskih razmerah.

J. Golmajer — Loški Potok.

Iz Ljubljane. (Iz občnega zbora družbe sv. Cirila in Metoda.) Prvomestnik „družbe sv. Cirila in Metoda“ prof. Tomo Zupan otvori zborovanje tako-le:

Slavna velika skupščina! — Družba sv. Cirila in Metoda je praznovala svojo ustanovno ali prvo veliko skupščino 5. mal. srpana prav v dan svojih sv. zavetnikov pred Bogom, 1886. leta v Ljubljani; in sicer tu, kot danes, v teh nam domačih prostorih. Tisti dan smo v prvo klicali za pomoč svoja priprošnjika pred Bogom — in nismo ju klicali zastoj. Kakó smo v družbenem vodstvu hiševali do zdaj pod njunim svetim varstvom, dajali smo Vam, častiti, namreč v velikih skupščinah račun leto za leto: 1887 v Trstu, 1888 v Ptuj in vlani, 1889. leta, v Bledu. — Danes stopa to vodstvo zopet pred Vas, torej že drugi pot v središči Slovenstva, v beli Ljubljani. V podružničnih zastopnikih ali pa udih gleda to vodstvo danes zbrane krog sebe svoje 91 te podružnice; one, ki so doslej po slovenski zemlji klile na dan, prav kot cvetice ženejo iz zemlje takrat, kadar veje pomladanska sapa.

Vprašali bodete, častiti skupščinarji, po pravici: Kak duh pa je vodil to preteklo upravno leto družbo sv. Cirila in Metoda? Odgovor mi je: Taisti duh, kot do vlani osorj — duh miru. S tremi lastnostimi se je dičila namreč vselej in se diči danes družba sv. Cirila in Metoda — in te so: „vernost, lojalnost in ljubezen do slovenske domovine“, saj uprav v teh treh staroslovenskih svojstvih uvida tudi družba sv. Cirila in Metoda pogoje svojega obstanka. In nobena temu častitemu trojnemu programu nasprotnega čina nam nikdo do danes očitati ni v stanu.

Vprašali bote nadalje: Ali bo pač temu programu naše družbe ugodna tudi prihodnost? Kaj nam donese ta bodočnost, danes nikdo soditi ni v stanu. A donesi prihodnost, kar že rado; družbenemu načelnstvu zvezde-vodnice ostanejo te, kot so danes; v družbenem vodstvu bodo delovali odborniki vsi za jednega, jeden za vse — nepremakljivejšega poguma in nepremakljivejše volje od trde skale.

In ko bi se v prihodnjem našem upravnem letu po lepi naši domovini še hotel nadaljevati razdor — oprt morda le na gólo osebna mrženja; — ko bi se med dobrim našim ljudstvom vzgojeval umetno nasnovani prepír — vodstvu naše šolske družbe bi bil tak prepír pogin: zato se vodstvo svojemu programu izneveriti nikdar ne more in ne sme.

In ko bi nekrščanska, neljalna in neslovenska strast svoj prekucijski prapor vihleti jela šrom vse ljube nam slovenske domovine — z doma družbe sv. Cirila in Metoda, z bivališč njenih podružnic od Drave doli do Kolpe in do jadranskega morja, od Soče tje do Sotle in do Mure — nikjer pri nas si snéti ne pustimo najmileje zastave, kar jih svet pozna: bele zastave miru. — In izdajalčeva tista roka, ki bi se drznila seči nam po tej nedolžni zastavi miru! Kajti naša družba je daleč proč od političnih fluktuvacij, ona ima pred očmi le kulturni razvoj našega naroda po dobrem šolstvu.

Družbi sv. Cirila in Metoda je na sreči naše nedolžne dece dosleden šolski napredek; zato že — ko bi družih uzrokov ne bilo — se bode v slovarju družbe sv. Cirila in Metoda beseda „razdor“ tudi v naprej zvala „sporazumljenje“; in beseda „prepír“ se naši družbi glasi „mir“. (Dobro! odobravanje.)

Tacega postopanja v naši družbi smo, dragi, dolžni svojemu Bogu, svojemu cesarju in svoji domovini: zato bo tudi — in tega smo si svesti vsak trenutek — blagrovala tako dosedanje in tako zanaprénje delovanje družbe sv. Cirila in Metoda — cerkev, država in domovina. (Splošno odobravanje. Živio!)

Župan ljubljanskega mesta Peter Grasselli pozdravlja v imeni prestolnice Kranjske, a tudi duševnega središča slovenske zemlje z iskrenimi besedami navzočne ude družbe sv. Cirila in Metoda, katero je osnovala le potreba in samoobramba. Sila rodila je društvo, spoznanje, da se je treba nasprotnikom postaviti v bran z enakim orožjem. Saj so neprijatelji naši poprej na severu in jugozahodu ustanovili društva nevarna slovenski deci, ki snujejo po čisto slovenskih krajih svoje šolske zavode, vanje lové naše otroke ter jih tako skušajo odtujiti slovenski materi. Zatorej srčno pozdravlja družbo, ki si tako vrlo prizadeva za pravo vzgojo in omiko tiste mladeži naše, ki je v nevarnosti. (Skupščinarji živahno kličejo živio županu.)

Vodstveni tajnik A. Žlogar prečita zglāšene in došle pokrovitelje, odbornike, odposlance in pooblaščenca.

Tajnikovo poročilo slóve: Slavna skupščina! Po slišanih besedah družbenega prvomestnika ni treba moji malenkosti delati kakega uvoda, marveč kar odkriti vam je sliko družbenih naporov, povedati vam, kaj je družbeno vodstvo ukrepalo in izvrševalo, da morete soditi, velecenjena gospóda, je-li ono opravidalo zaupanje, katero mu je lanska skupščina poverila. Torej kar „in medias res!“ Naštevati vsega, s čemur se je pečalo družbeno vodstvo, pač ni potreba, ker bi bilo mučno za slavno skupščino in za poročevalca. Le v glavnih obrisih naj podam družbeno gibanje v zadnji upravni dóbi.

Po IV. skupščini na Bledu 8. vel. srpana 1889, v kateri je bil vsled odstopa prezaslužnega odbornika, župnika J. Žičkarja, izvoljen ud glavnemu vodstvu dr. Ivan Dečko iz Celja, sešlo se je vodstvo k 12 sejam, da je rešilo društvene zadeve.

Dasi je družba razširjena povsod, koder se glasi slovenska govornica, vendar je zeleti še več podružnic, ker brez teh ni mogoče dosepati društvenih smotrov, ki zahtevajo zmiraj večje novčne vsote. Lani smo izkazali v „Vestniku“ 85 podružnic s 6860 člani, letos je poskočilo število na 91. Nove podružnice so: Tek. štev. 86. Sv. Lenart v Slov. Goricah, 87. Tolmin na Goriškem, 88. Cerklje na Gorenjskem, 89. Št. Štebenj na Koroškem, 90. Priblaves na Koroškem, 91. Kosta-

njevica na Koroškem. Do sinoči se je naštelo vseh družbenikov po njih kategorijah vkup 7589.

Bližamo se torej stotini podružnic, ki se bo dala doseči z nekoliko večjo živahnostjo in delavnostjo rodoljubov osobito ob jezikovni meji. Zakaj to povdarjam?

Iz imenika podružnic v zadnjem „Vestniku“ se prepričajo čč. skupščinarji, da jih je skoro polovico na Kranjskem, namreč 38 in z letošnjima dvema 40. Za temi jih je na Štajerskem 22 — dasi ondi živi skoro toliko Slovencev, kakor v osrednji Kranjski. Koroško jih ima 13, Goriško 12, Trst z Istro 5.

Iz tega sprevidijo naši dragi bratje na okrog, da jih iz osrednje Kranjske radi podpiramo, dasi mi od družbe za svojo mladež dosti ne pričakujemo; a zavedamo se dolžnosti, da njemu, ki je v večji nevarnosti, požrtvovalno prihitimo na pomoč. In vem, da vsem govorim iz srca: Vsako slovensko dete, ki bi ga nasprotnik zvalil v svoje zavode in ga raznarodil, nam je tako drago, kakor naše lastno, ki še ni v tej nevarnosti. Izrečno pa povdarjam tu pri veliki skupščini: da ne jednega tujerodnega otroka družba do sedaj ni vabila v svoje učne zavode in ga tudi v prihodnje vabila ne bode. (Tako je!)

S tem v zvezi je premislek, kako povišati družbine dohodke, ker ti so — poleg podružničnih naporov

— življenska moč naši družbi. Vodstvo tudi tega ni pustilo iz oči. Na lanski skupščini je bil vzprejet naš svēt, naj bi se s prošnjo zglasilo pri vseh čč župnijskih predstojništvih po Slovenskem, da bi se nabiralo za družbo in bi se župnije po vplačanem stotaku vpisale kot pokroviteljice družbi sv. Cirila in Metoda po § 4. družbinskih pravil.

Vodstvo je pretresavalo ta predlog ter ga je odobrilo. Meseca vinotoka 1889 zglasilo se je s posebno prošnjo pri vseh župnijskih predstojništvih — pojasnivši jim namen družbe in priloživši po jeden izvod „Vestnika“ — da bi blagoizvolili duhovni in posvetni rodoljubi zbirati prispevkov toliko časa, da se lahko ista župnija (ali občina, trg, vas) vpiše mej pokrovitelje družbe sv. Cirila in Metoda. Vsploh dozdej še ni bil popolnoma ugoden; a vender se je tudi v tem oziru pomnožila vrsta pokroviteljev. Lani smo jih šteli 38. Letos je prirastlo: Tek. št. 39. Šmartno pri Litiji, št. 40. župnija Št. Lambert, št. 41. dr. J. Glančnik, odvetnik v Mariboru, št. 42. Martin Drčar, župnik v Preski, št. 43. Andr. Kalan, št. 44. Litijske in šmartinske Slovenke. Ako se je osobito v tem kraju moglo v kratkem času toliko storiti v prospeh naše družbe, zakaj bi se ne moglo drugod?

Vodstvo si usoja to stvar še jedenkrat prav toplo priporočiti vsem čč. skupščinarjem in po njih vsem občinam ter imovitejšim krajem po naši mili domovini.

Društven vestnik.

Iz našega društva. Dné 2. vinotoka je bila 6. odborova seja, o kateri mi je sledeče poročiti. Vpisna pola za knjižnico družbe sv. Cirila in Metoda se je vrnila na naše predsedništvo. Nanjo je zabeležilo mestno učiteljstvo prispevek 3 gld. 60 kr. v knjižnično svrhu. — Prebere se poročilo direktorija „Zaveze slov. učiteljskih društev“, v katerem je njega sklep, da podpira in priporoča zavarovalno banko „Slavijo“ in sicer z ozirom na to, ker daje svojim članom dividendo, katera od petega leta naprej vsakemu zavarovancu v oddelkih življenskih zniža zavarovalnino (premijsko), oziroma poviša zavarovani kapital. Razven tega še obljubuje društvom 3% opravnine od tistih zavarovanj, ki so se sklenila po dovršenem dogovoru z banko „Slavijo“. O tej stvari se sklence govoriti ob času občnega zbora našega društva. Ko se prebere dopis „Zaveze“, v katerem nas pozivlje, izpolniti pridejano golic, tičočo se objave društvenega odbora, izvoljenih delegatov, števila članov in imen od zadnjega poročila izstopivših in pristopivših članov, sklence se poiskati pripraven lokal, za prirejevanje učiteljskih večerov. — Končno se ukrene, da bode letošnji občni zbor našega društva šele v božici dné 29. grudnia 1890. To pa radi tega, ker sta ravnokar zborovali dve društvi in bi za naše društvo ne pre-

ostajalo dovolj časa in z ozirom na to, da je o tem času mnogobrojnejša udeležba naših gg. tovarišev mogoča. Na dnevnem redu bodo običajne točke; razven tega se je pa še sklenilo naprositi g. tovariša Luznika, da bi nam ob zborovanji razkazal in razložil svoj didaktofon, ker je tudi med našimi udi dosta zanimanja za njegov izum. Tajnik.

Vabilo. Ker „učiteljsko društvo za kranjski okraj“ dné 14. vel. srpana t. l. radi slabe udeležbe ni moglo zborovati, razpiše se nova skupščina na 3. listopada t. l. ob 10. uri dopoldne v mestni dvorani v Kranji. Vzpored razpravam: 1. Ogovor predsednikov, 2. tajnikovo, 3. blagajnikovo poročilo, 4. volitev računskih pregledovalcev, 5. poročilo pevovodje, 6. o okrajnih učiteljskih društvih, poroča g. M. Kos, 7. posamezni nasveti, 8. volitev društvenih odbornikov, 9. volitev delegatov k „Zavezi“.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Iz radovljjskega okraja. Dné 23. kimovca t. l. je imel odbor učiteljskega društva v Radovljici svojo sejo. Posvetovalo se je o prvem društvenem koncertu, kateri se ima prirediti v korist šolstvu tega okraja. Predsednik opozarja, da bi bilo umestno, ko bi vse šole tega okraja postale „ustanovnik“ Narodne

šole. Prirejali naj bi se v to svrhu koncerti. Čisti dohodek vsacega koncerta poslal naj bi se „Narodni šoli“ in tako bi s časom postale lahko vse šole „ustanovnik“ tega jako koristnega društva. Žreb pa bi razsodil, katera šola bi bila prej ud tega društva.

Odbor je tedaj sklenil prirediti koncert že meseca listopada in sicer v imendan Nj. veličanstva presvetle cesarice Elizabete v šolskem poslojji radovljiškem z nastopnim vzporedom:

Vabilo k I. koncertu učiteljskega društva radovljiškega okraja dné 19. listopada 1890 povodom imendana Nj. Veličanstva presvetle cesarice Elizabete v korist šolstva tega okraja v šolskem poslojji radovljiškem.

Vz p o r e d :

1. Nagovor predsednika (g. M. Kovšca).
2. A. Foerster: „Pobratinja“, zbor.
3. Slavnostni govor (g. H. Podkrajšek).
4. A. Nedvéd: „Domovina“, zbor.
5. F. Vilhar: „Prvi ejelov“, bariton solo (g. Piancki) s spremljevanjem (g. Ig. Rozman).
6. J. Aljaž: „Občutki“, zbor z bariton-solo.
7. Vašak: „Kde déva mà“, čveterospjev.
8. A. Hajdrih: „Slava Slovencem“, zbor.
9. „Cesarska himna“, zbor unisono sê spremljevanjem.

Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina: I. 1 gld.; II. 80 kr.; III. 50 kr. — Društveni člani plačajo polovico. Preplačila se hvaležno vzprejemajo. Po koncertu zabava v gostilni g. M. Klinarja.

O d b o r.

Posebna vabila h koncertu se bodo razpošiljala v prvi polovici meseca listopada.

Ig. Rozman — Mošnjé.

Občni zbor „Narodne šole“ v Ljubljani. Dné 1. t. m. ob 6. uri zvečer se je sešlo do 40 društvenikov-učiteljev v mestni dvorani. Predsednik g. Feliks Stegnar pozdravi zbor, častita navzočemu g. ravnatelju A. Praprotniku na njegovem odlikovanji povodom umirovljenja, spominja se najvišjega pokrovitelja vsega šolstva presvetlega cesarja ter izreka zahvalo vsem podpirateljem društva.

Na to poroča tajnik g. Francšek Govekar nekako tako-le:

Slavna skupščina!

Častitim društvenikom, ki so se potrudili priti k 18. občnemu zboru „Narodne šole“, poročal bi rad kaj mikavnega in razvedrilnega, da bi se po dolgem sestanku zopet jedenkrat nekoliko poradovali v svojem shodu, pozabili svojih vsakdanjih skrbij ter ohrabрили se za nadaljno vzajemno delovanje in oživili svoje prijateljstvo. — Žal pa, da predmet, ki nas pri tej priliki družji, ne podaje tacega gradiva. Suhoparne številke in nekoliko reminiscencij na preteklo šolsko leto — to je vse gospoda moja, kar mi daje povod in gradivo za poročilo.

Večino tega pa najdete, gospodje tovariši, v skrbno sestavljenem računskem sklepu, katerega smo razposlali z vabilom na občni zbor vsem članom in katerega imate tudi pred seboj.

Zanimiv v njem je pregled društvenikov, ljudskih šol in učiteljev. Število prvih je od lani naraslo od 89 na 103, torej za 13 več. — Istotako so manjša vplačila redkejša postala, večja pa se pomnožila. Vse to kaže povišano zanimanje za društvo z jedne, in priznavanje koristnosti „Nar. šole“ z druge strani, kar je odboru dobrodejno zadostilo za njegovo trudapolno delovanje. V občé je udeležba društvenikov nekoliko večja mimo lanskega leta. V računskem zaključku je bilo v prejšnjem letu plačujočih članov izkazanih 137; a v zadnjem letu 144; vsled večjih vplačil in več društvenikov se je razdalo tudi več šolskega blaga in vkupna vrednost vračil z darili vred, za katere društvena blagajnica ni vzprejela nikakoršnih doneskov, znaša 1164 gld. 62 kr., mimo lanskih 976 gld. 70 kr., torej za 187 gld. 92 kr. več.

Obdarovanih ljudskih šol je zabeleženih 16 in darila so bila vredna 71 gld. 77 kr.

Da je „Narodna šola“ mogla izdatneje delovati in obilnejše podpirati naše šolstvo, zahvaliti se imamo prvi vrsti visokemu deželnemu zboru, ki je blagoizvolil svojo letno podporo od 100 gld. povišati na 200 gld. Sicer pa sta, kakor vsako leto, slavni mestni zbor in slavna kranjska hranilnica s svojima visokodušnima podporama naklonila društvu najobilnejšo podporo in pomoč. Visokorodni g. dr. Fr. vitez Močnik v Gradci je tudi za l. 1890. skazal svojo izredno naklonjenost „Narodni šoli“ podarivši ji ob novem letu redno podporo 15 gld. Društva se je tudi slavna kmetska posojilnica spominjala ter prišla že drugič na pomoč z 10 gld. Reden donesek 2 gld. smo vzprejeli iz nabiralnice ljubljanske čitalnice. Dobrotnih manjših doneskov pa — žal — nimamo obilo vknjiženih. Odboru ni mogoče vsega storiti, obračamo se pa do svojih gospodov tovarišev, da bi tu in tam časih kaj „pomoledovali“ na korist društvu! Prilika se že najde, ako je volja jeklena. Vsem veleslavnim korporacijam in dobrotnikom bodi na tem mestu izrečena najtoplejša zahvala.

Ustanovnina le po malem narašča. V novejši dobi je pristopila ljudska šola na Vrhu pri Vinici kot ustanovnica, ter je vplačala polovico, t. j. 10 gld.

Pri lanskem občnem zboru sklenjeni nasvet: naj se od podpore „Češko-slovenskega društva v Pragi“ naloži 20 gld. kot ustanovnina, se je izvršil; vsota naložene ustanovnine broji zdaj 345 gld., torej za 35 gld. več mimo lani. Pri tej priliki bodi omenjena tužna vest, da je „Narodna šola“ tekom leta izgubila dva ustanovnika: g. Ferdo Vigele dné 3. sušca in g. Franciška Kotnika dné 15. vel. srpana t. l. Ohranimo jima blag spomin in svojo hvaležnost!

Gledé na razdeljeno in porabljeno blago mi je pripomniti, da se je potrebnina nekaterih samoučil

letos zopet primeroma povišala. Od lanskih 50.366 različnih pisank poskočil letos na 63.900 zvezkov, torej za 13.534 komadov več. Tudi knjig je bilo za 300 več razposlanih. Istotako so se razdale večje množine prožnih in kamnitih tablic, črtalnikov, svinčnikov, osebito pa risank (za 3000), kar je viden dokaz, da tudi v tej stroki šolstvo veselo napreduje. — Za 44 gl. se je tudi več potrosilo za učila potrebna pri elementarnem pouku, pri risanju, zemljepisji in naravoslovji.

Razvidi se iz tega, da poslovanje odboru naklada vedno več dela; zato naj slavni zbor dovoli, da pri tej priliki v misel vzamem one opazke lanskega poročila, ki so merile na to, da bi častiti gospodje društveniki odboru gospodarjenje nekoliko olajšali s pravočasnimi in točnimi naročili, katerih mu vselej ni moči takoj in po želji izvršiti. Naglašati moramo še jedenkrat onih 9 točk, katere je odbor kot vodilo sklenil v odborovi seji dne 3. rožnika t. l. in priobčil v „Tovarišu“ dne 1. mal. srp. št. 13. (Preberejo se.)

Vse druge razmere pri „Narodni šoli“ so ostale večinoma take, kakor v prejšnjih letih, zato nam ne preostaja drugega nego prošnja do velečastitih dobrotnikov in društvenikov, naj bi blagoizvolili tudi za naprej svojo naklonjenost ohraniti „Narodni šoli“ kot društvu in narodni šoli kot ljudski učilnici, katera dobro urejena je prva in glavna podstava kulturnim razmeram vsacega naroda. Delajmo torej z združenimi močmi za čast in blagor naše domovine!

Poročilo tajnikovo se brez ugovora odobri ter se izreče odboru, oziroma funkcionarjem za njihovo požrtovalno delavnost priznanje.

Predsednik upraša, o čem bi imel kdo gledé šolskega blaga kako željo. G. T r o s t se izreče za patentirane svinčnike, ker so ti po njegovu misli boljše ter želi, da bi odbor v „Učit. Tov.“ objavil linijamente in številke vseh zvezkov, katere se pri društvu dobe. Temu doda g. J e l e n e c, da naj bi se zvezki z navpičnimi črtami popolnoma opustili. — G. P u n č u h se temu mnenju protivi, poudarjajoč, da so v višjih oddelkih zvezki z navpičnimi črtami dobri, ker se po njih otroci vadijo bolje samostojnosti in lepše pisave številke. — G. Ž i r o v n i k govori za P. predlog, meni pa, da si more učitelj tudi s „podkladki“ pomagati. G. L u n d e r meni, da se z navpičnimi črtami pospešuje dekadična sistema ter se vadijo učenci samostojnosti. Naj društvo obdrži oba linijamenta. — G. M a l e n š e k doda predlogu g. T., da bi „Tovariš“ z objavo linijamenta priobčil tudi ceno posamičnim zvezkom ter pripomni, da se učitelj v jednorazrednicah z več oddelki nikakor ne more ukvarjati in časa izgljati z zvezki navpičnega linijamenta, zato je on

za vodoravni linijament. — G. K r u l e c pravi: Založnik Grubbauer ima takozvane „uzorne zvezke“; ali bi odbor „Narodne šole“ ne mogel od njega izposlovati takih zvezkov, katere naj bi potem odbor svojim udom doposlal, in bi potem ta stvar v „Tovariši“ odpadla. — G. predsednik upraša in želi vedeti, kaj misli o tem navzočni g. nadzornik Žumer in kake izkušnje si je on o tem pridobil na raznih šolah. G. Ž u m e r pravi: Po vsi deželi kranjski so razširjeni in upeljani Grubbauerjevi zvezki, kjer se to do danes še ni zgodilo, upa, da se bode v prihodnje, kar je tudi zadnja učiteljska konferencija v Kranji storila. Večina šol se ugreva za vodoravni linijament, kajti otrok naj piše številke od črte do črte, da se privadi lepi pisavi. Zato on misli, da naj odbor „Narodne šole“ naroča več zvezkov z vodoravnim linijamentom, vendar naj tudi zvezkov z navpičnim linijamentom ne opusti, da se more vsem društvnikom z raznim blagom postreči in se nikomur ne dela nikakoršne sile. — Na to pripomni g. predsednik, da se bode gledé „Vzornih zvezkov“ obrnil na g. Grubbauerja, da dopošlje zopet letos vsaki šoli po jeden tak iztis. Tudi linijamenti se hočejo v „Tovariši“ priobčiti, ako bode to uredništvo dovolilo, a cena se ima opustiti; na želje gledé „številnic“ izražene, se pa hoče odbor, kakor vsakikrat ozirati. Račun se brez ugovora odobri ter za pregledovalce računov izvolijo po vskliku gg. Raktelj Francišek, Cepuder Jožef in Krulec Ivan.

Na posebni predlog, da bi se objavljal imenik ljudskih šol in društvenikov, pripomni g. predsednik, da ni zato iz gospodarskih ozirrov. Novci, ki bi se v to potrosili, naj se rajši za potrebnejše reči obrnejo. — G. Malenšek temu ugovarja, on meni, da bi bilo iz marsikaterih ozirrov koristno, da bi se imenik tiskal. — G. Žirovnik pravi, ves „Imenik“ se koncentrira kakor vidimo v odboru, čemu torej nepotrebnih izdatkov? G. Žumer tudi v principu ni za „Imenik“, vendar meni, da bi bil taisti včasih nezaupljivcem dobra kontrola. — Pri glasovanju je obveljal predlog, da se vsa stvar odboru prepusti. Potem se preide k volitvi novega odbora. V škrutinatorja se izvolita gg. Cepuder in Malenšek. Izid volitve je bil naslednji: Stegnar, Žumer, Močnik, Govekar, Praprotnik A., Tomšič, Praprotnik F., Raktelj in Cepuder.

Na to sklene predsednik zborovanje s toplimi besedami, zahvalivši se udeležencem za prijazno sodelovanje ter z vabilom, da bi se tudi prihodnjega zbora izvolili zopet v tako obilnem številu udeležiti. — Večina se je potem sešla v gostilni pri Avru v vesel razgovor in zabavo.

Vestnik.

Najvišje odlikovanje. G. profesor P. Ladislav Hrovat novomeške gimnazije je dobil povodom uni-rvljenja zlat križec za zasluge s krono.

Najvišja podpora. Presvetli cesar je podaril za zgradbo šolskega poslopja šolski občini Smartno v Tuhinjski dolini 250 gl. in Begunje na Gor-njskem 100 gl. podpore; društvo gosp. krščanske

ljubezni pa je dobilo 200 gld. podpore za zgradbo svojega poslopja.

Osobne vesti. Dne 30. vinotoka je nagloma umrl gospod nadučitelj Francšek Govekar. Več o njemu prihodnjic. — Glavni učitelj na ženskem učiteljski v Gorici g. Julij pl. Kleinmayr je imenovan glavnim učiteljem na učiteljski v Kopru, g. Anton Fras pa glavnim učiteljem na ženskem učiteljski v Gorici. G. dr. Fr. Kos iz učiteljske v Kopru je dobil mesto glavnega učitelja na ženskem učiteljski v Gorici. — G. Jakob Žebre, učitelj v Planini, pride v Stari Trg pri Loži; g. Jožef Žirovnik, nadučitelj v Begunjah, imenovan je nadučiteljem v Gorjah, g. Mihael Kos, učitelj v Velesalu pa stalnim učiteljem v Homci (kamniški okraj); g. Ivan Zupan, začasni učitelj v Sorici, pride za začasnega učitelja v Zagradec. G. Rudolf Dolenc, učitelj v Vipavi, pride v Podrago; g. Karl Pikel pa iz Hrenovice v Nadanje Selo; učiteljski kandidat g. Jožef Verbič je dobil drugo učno mesto v Trnovem, g. Jožef Pavčič pa tretje mesto v Vipavi. Stalne so postale začasne učiteljice: gđ. Pavla Krušič v Cerkljah (2. mesto), gđ. Jožefina Schmiedt v Poljanah in gđ. Ludovika Košenina v Mokronogu (3. mesto). C. kr. okrajni šolski svet črnomaljski nam naznanja naslednje spremembe: Gđ. Matilda Parma, dosedaj na tretjem učiteljskem mestu v Metliki, dobila je stalno novo ustanovljeno službo dekliške učiteljice na tamošnji šoli. tretjo učiteljsko službo je dobil izprašan pripravnik g. Jožef Križnar začasno, četrto učiteljsko mesto pa se je stalno podelilo učiteljici v Loškem Potoku gđ. Viti Zupančič. Na štiri razredni „Francšek-Jožefovi“ šoli v Črnomlji sta začasno umeščena izprašana pripravnika gg. Lovro Perko in Francšek Štefančič in sicer prvi na tretje drugi na četrto učiteljsko mesto, dosedanja učiteljica na četrto službi gđ. Rozalija Clarici pa je dobila službo dekliške učiteljice začasno. Druga učiteljska služba v Dragatuši se je stalno podelila učitelju v Št. Lambertu g. Tomažu Bitencu.

Podpore za šolska zidanja iz deželnega zaklada je visoki deželni zbor dovolil nastopnim šolam: Radonlje 200 gld., Sv. Trojica 200 gld., Šmartno (kamniški okraj) 500 gld., Homec 200 gld., Prežganje 300 gld., Št. Vid pri Cerknici 150 gld., sv. Trojica (logaški okraj) 600 gld., Hotedršica 200 gld., Dobropolje 400 gld., Čresnjevo 200 gld., Radence 200 gld., Tribučje 200 gld., Čepela 200 gld., Zagajzda 200 gld., Rateče 300 gld., Begunje (Gorenjsko) 400 gld., Zasp 500 gld., Sorica 500 gld., Rakitna 300 gld.

Za učitelje-vojake. Ravnokar smo poizvedeli, da je dobil najvišje potrjenje zakonski načrt o regularni osebnih in službenih razmer učiteljev na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, ki pripadajo vojni sili z ozirom na dolžnost aktivnega službovanja v stoječi in črni vojski. Ta zakon priobčimo prihodnjic.

Kazni v francoskih šolah. Minister pouka je zabranil v šolah francoskih vsako kazen. Dozdaj so bile navadne dvojne kazni: otrok je moral storiti to, kar mu je bilo naloženo, ali je bil pa po končanem pouku pridržan v šoli. Po novih odredbah se prepušča kazen samo roditeljem. Vsak učenec dobi knjižico, v katero učitelj zabeleži svoje opazke. Tako roditelji izvedo, kaj je zakrivil njihov otrok. Drugi dan mora otrok prinesiti knjižico podpisano od roditeljev. Roditeljem je dolžnost, da otroka kaznujejo, kadar učitelj to zahteva in to naznači v knjižici. Ta novost ima namen, da roditelji še bolj spoznavajo svoje otroke, ter jih lahko najprimerneje kaznujejo.

Zdravstvo po šolah. Vslad predloga vrhovnega zdravstvenega sveta namerava vlada preiskavati zdrav-

stveno stanje pri otrocih po ljudskih šolah vseh kronovin in če šolska poslopja ugajajo sanitarnim zahtevam. Z ozirom na to vprašanje je priobčil vladni svetnik g. prof. dr. Valenta v tukajšnji „Schulztg.“ članek, kateremu je jedro: „Mens sana in corpore sano“ bodi nalog dobri šolski vzgoji. Šola bodi ne samo učilnica, temveč tudi vzgojevalnica, zakaj dosedanja šolska vzgoja mladine naše je povsem — jednostranska. Dr. Valenta priporoča v ta namen uvedbo lastnih šolskih zdravnikov ali zdravniških šolskih nadzornikov. V ta namen, piše g. prof. Valenta, naj vlada ustanovi: 1. popolnem samostalne šolske zdravnike ali šolske zdravstvene nadzornike; 2. šolskim zdravnikom pristajalo naj bi pravo, če treba, staviti predloge v okrajnih in krajnih šolskih svetih svojega uradnega delokrožja in naj so ex offio redni člani okrajnega šolskega sveta, kjer bivajo, z glasovalno pravico; 3. c. kr. deželni zdravstveni poročevalec bodi v deželnem šolskem svetu in vsak c. kr. okrajni zdravnik v okrajnem šolskem svetu redni član z glasovalno pravico; 4. c. kr. deželni sanitetni poročevalec bodi zajedno z zdravniški šolski nadzornik ter njemu v zdravstvenem oziru podrejene vse šole po naši kronovini; 5. za učiteljske pripravnike uvede naj se obligatno poučevanje o šolskem zdravstvu.

Varujte ptice. Prijatelj nam je pravil: „Letos sem imel toliko ptičkov, ker sem jim tudi po zimi vrzel časih drobtinico, na svojem vrtu, da ni bilo kar nič gosenic, vse so ptički pobrali, menda jim je na zadnje še zmanjkovalo mrčesa.“ „Dol. Nov.“

Princi rokodelci. Kakor je navada v kraljevski rodbini Hohenzollerski, da se vsak princ mora naučiti kake obrti, tako se tudi trije sinovi princ Albrehta, regenta Brunšviškega uče zidarstva in mizarstva. Trije principi dobivajo pouk v teh obrtih od mojstrov ter se jih lahko vidi vsak dan, kako delajo, stareja dva zidarska, mlajši pa mizararska dela. Pod vodstvom svojih mojstrov gradijo zdaj malo hišico.

Lepa navada. Kraljevo vrtnarsko društvo v Londonu razdeli vsako leto nekoliko tisoč cvetic v loncih med ubožne otroke s pogojem, da jih morajo otroci gojiti. V spodbujajo se potem v zimskem času pridedi razstava cvetic, ki so jih otroci gojili; najmlajšim otrokom so določeni dobitki.

Vpeljava normalne višine tona v šolah. Leta 1885. je posebna mednarodna konferenca sklenila, da se pri glasbi povsod vpelje normalna višina tona. Kot normalni glas se je določil A v jednočrtani oktavi, ki ima v sekundi 870 tresajev. Naučni minister dr. baron Gautsch je temu nasvetu pritrtil in odredil, da se o tej stvari razpošlje ukaz na vse zavode, v katerih se goji glasba.

Zahvala. Slavno podporno društvo „Narodna šola“ je blagoizvolilo za malo vsoto tukajšnji šolski mladini poslati nekaj šolskega blaga. Izreka se mu tem potom prelepa zahvala.

Šolsko voditeljstvo v Svibnu.

Zahvala. Podpisani izreka v svojem in v imeni ubogih učencev „Narodni šoli“, katera je tekom minulega šolskega leta za male vsotice večkrat obilo podelila učnih pripomočkov, tem potem najtoplejšo zahvalo s srčno željo: Bog nam daj še znanaprej obilo dobrotnikov!

K o m e n d a dne 12. kimovca 1890.

J. Mesner, nadučitelj.

Zahvala. Povodom obhajanja imendana našega presvetlega cesarja prejela je tukajšnja šola od preč. kanonika g. Janeza Hofstetterja, ki je ob jednem tudi predsednik krajnega šolskega sveta in krajni šolski nadzornik, krasen trak k dragoceni šolski za-

stavi, koje je isti pred nekoliko leti tukajšnji šoli daroval.

Podpisani šteje si v prijetno dolžnost, blagemu šolskemu prijatelju in dobrotniku za ljubeznivo naklonjenost naši šoli in za vse dosedanje velikodušne darove izreči tem potem svojo presrečno zahvalo

V Postojini dné 2. vinotoka 1890.

Janez Thuma, šolski vodja.

Zahvala. Gospod Jan Legov v Žiškovi pri Pragi, uradnik češkega muzeja, častni član Matice slovenske, Narodne šole, učiteljskih društev tolminskega in sežanskega okraja itd. poslal je tukajšnji šoli dve krasn-zbirki rudnin v vrednosti 50 gld. Blagemu dobrotniku iz Češkega, ki se tako zelo zanima za slovensko šolo in mladino, izreka šolsko vodstvo tem potem svojo najiskrenejšo zahvalo. Janez Thuma.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 543.

m. šol. sv. Na osemrazredni mestni dekliški ljudski šoli pri s. v. Jakopu v Ljubljani je stalno popolniti mesto učiteljice z letno plačo 600 gld. eventualno mesto podučiteljice z letno plačo 500 gld.

Prosilke, usposobljene za meščanske šole s slovenskim učnim jezikom imajo pri sicer jednaki razmerah prednost.

Prošnje, ki morajo biti opremljene z vsemi predpisanimi prilogami, ker bi se sicer ne jemale v poštev, vlagati je do 15. listopada t. l. pri podpisnem c. kr. mestnem šolskem svetu.

Št. 544.

m. šol. sv. Na mestni nemški petrazredni dekliški ljudski šoli je stalno popolniti mesto učiteljice z letno plačo 600 gld., eventualno mesto podučiteljice z letno plačo 500 gld.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vložijo do dné 15. listopada t. l.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani.
dné 1. vinotoka 1890.

Št. 579.

m. šol. sv. Na mestni nemški trirazredni deški ljudski šoli je z začetkom leta 1891. stalno popolniti mesto učitelja z letno plačo 600 gld., eventualno mesto podučitelja z letno plačo 500 gld.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vložijo do dné 25. listopada t. l.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani
dné 11. vinotoka 1890.

Št. 1143.

okr. š. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Trnovem se razpisuje četrto učno mesto z letno plačo 400 gld. v stalno ali začasno umeščenje.

Pravilno osnovane prošnje je postavnim potem semkaj vložiti do dné 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini
dné 10. vinotoka 1890.

Št. 879.

okr. š. sv. Na jednorazrednici v Čateži je stalno ali začasno popolniti mesto učitelja in voditelja z letno plačo 450 gld., opravnino 30 gld. in prostim stanovanjem.

Prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dné 14. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem
dné 17. vinotoka 1890.

Št. 656.

okr. š. sv. Na dvorazrednici v Kropi je stalno popolniti mesto učiteljice z letno plačo 400 gld. in prostim stanovanjem.

Prošnje, ki morajo biti opremljene z vsemi predpisanimi prilogami, vlagati je semkaj do dné 2. listopada t. l. pri tem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici
dné 16. vinotoka 1890.

Št. 1016.

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Dolenji Vasi se razpisuje drugo učiteljsko mesto z letno plačo 450 gld. v stalno, eventualno začasno umeščenje.

Pravilno osnovane prošnje je postavnim potem semkaj vložiti do dné 1. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji
dné 18. vinotoka 1890.

Št. 875.

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Koprivniku se razpisuje drugo učiteljsko mesto z letno plačo 400 gld. in začasnim stanovanjem v šoli v stalno eventualno začasno umeščenje.

Pravilno osnovane prošnje je postavnim potem semkaj vložiti do dné 1. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji
dné 17. vinotoka 1890.

Št. 1315.

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Šmarjeti je popolniti drugo učiteljsko službo z letno plačo 450 gld.

Prosilci za to službo naj svoje pravilno obložene prošnje zakonitim potem semkaj vložijo do 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem
dné 17. vinotoka 1890.

Št. 1085.

okr. š. sv. V logaškem šolskem okraju sta nastopni dve službi razpisani:

1. Na dvorazrednici v Begunjah pri Cerknici je izpraznjeno nadučiteljsko mesto z letno plačo 500 gld. s poslovno doklado letnih 50 gld. in s prostim stanovanjem.

2. Na trirazrednici v Planini je izpraznjena služba družega učitelja z letno plačo 450 gld.

Prosilci naj vložijo prošnje, opremljene po predpisih, pri tukajšnjem uradu do 24. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatci
dné 25. vinotoka 1890.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 15. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Florijanske ulice št. 1; naročnino pa prejema g. Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.